

FORSKNINGSPLAN NORDLANDSMUSEET 2021-22

I Forskning ved museer

Forskning er definert som en av kjerneaktivitetene ved norske museer.

For å styrke og utvikle museenes forskningsaktivitet stilles det krav om en *forskningsplan* for det enkelte museum. Oppbygning av forskningsplanen for Nordlandsmuseet er:

I Grunnleggende om begrepet forskning og forskningsdokumentasjon

II Fundering av forskning i drift og struktur ved Nordlandsmuseet

III Planer for perioden 2021-22

Blant annet svares det på følgende spørsmål: Hvordan avgrenses forskning sammenlignet med annen form for kunnskapsarbeid i Nordlandsmuseet. Hvilke visjoner og retningslinjer gjelder for Nordlandsmuseets forskning? Anbefalte strategier for å styrke og utvikle forskningsaktivitet ved museet, både kvalitet og mengde. Hvordan dokumentere forskning?

I.1 Hva er forskning

Forskning inngår ICOMs statutter som viktig del av hva et museum er:

Et museum er en permanent institusjon, ikke basert på profitt, som skal tjene samfunnet og dets utvikling og være åpent for publikum; som samler inn, bevarer/konserverer, *forsker i*, formidler og stiller ut materielle og immaterielle vitnesbyrd om mennesker og deres omgivelser i studie-, utdannings- og underholdningsøyemed. (Art. 3, § 1, egen uth.)

Stortingsmelding nr. 49 2008-2009 (museumsmeldinga) og *Forskning om museer og arkiv* (ABM-meldinga) 2010 er viktige grunnlagsdokumenter som tar opp museenes forskningsoppdrag. Forskning skal danne grunnlag for museenes forvaltningsoppdrag, alle former for formidling, og for fornyingsoppdraget. Forskning sikrer oppdatert kunnskap og dermed aktualitet, og styrker med det museets rolle som samfunnsaktør og betydningsfulle møter med ulike målgrupper også internasjonalt. Forskning vil også kunne generere andre positive ringvirkninger:

- Interessant arbeidsplass for ansatte med viktig fagkompetanse
- Internasjonal oppmerksomhet (ved publisering av forskning i internasjonale kanaler)
- Akademisk oppmerksomhet og deltagelse i ulike samarbeidsprosjekter med relevante fagmiljøer v. universiteter og forskningssentre, og generelt styrking av eget fagmiljø
- Oppdaterte kunnskaper, dermed økt aktualitet, som fører til økt publikumsinteresse og publikumstilstrømming til museets formidling og dermed økt inntjening

Samarbeid internt i museet om forskningsprosjekter på tvers av anlegg vil i tillegg være med og bygge opp et godt arbeidsmiljø, samhold og felles identitet som ansatte i Nordlandsmuseet.

Hvordan gjenkjennes og defineres forskning sammenlignet med annet kunnskapsarbeid ved et museum (registrering, katalogisering, dokumentasjon, m.fl.)? Det er bred enighet i norsk

museumsdebatt om at OECDs definisjon av forskning skal være styrende for museenes forståelse av hva forskning er:

Forskning [...] er definert som kreativ virksomhet som utføres systematisk for å oppnå økt kunnskap, herunder kunnskap om mennesket, kultur og samfunn, og omfatter også bruken av denne kunnskapen til å finne nye anvendelser.

Typiske kjennetegn på kunnskapsarbeidet som forskning representerer, er at den er kreativ, kunnskapssøkende og systematiserende med henblikk på både prosess og resultat. Den kan foregå uten tanke på anvendelse (grunnforskning), eller være rettet mot konkrete mål (anvendt forskning).

Viktige momenter ved forskning er dermed også:

- Bevisst forhold til egen problemstilling, teori og metode og relasjonen teori – empiri
- Utgangspunkt i (oversikt over) eksisterende relevant fagstoff for problemstilling
- Etterrettelig kildebruk og kildekritikk
- Intersubjektivitet som ideal
- Inngår i dialog med andre fagmiljøer og fagpersoner med høy kompetanse på samme emne, både nasjonalt og (ideelt sett) internasjonalt

Det ligger i denne forståelsen ingen kvalitativt sett annerledes forståelse av forskning enn den som gjelder ved andre forskningsinstitusjoner som universiteter.

1.2 Dokumentasjon av forskning

OECDs definisjon av forskning beskriver selve forskningsaktiviteten: Den handler om å samle inn data, få oversikt over materialet og behandle det i lys av en problemstilling eller hypotese, ut fra et mål om å vise en ukjent helhet eller del på en måte som ingen tidligere har gjort, og som dermed bringer kunnskapsutviklinga i den store sammenhengen et skritt framover.

Forskningsaktivitet som grunnlag for forvaltning, formidling og fornying har i praksis alltid foregått i større og mindre skala ved de fleste museer og også i Nordlandsmuseet. Museene har tilgang til en rekke museumsspesifikke kanaler som bl.a. utstillinger, arrangementer, årbøker, skolebesøk, økomuseum. Dette er publiseringsformer og forskningsformidling som åpner seg mot et bredt og interessert publikum, og museene må ta vare på og utnytte.

Fordi det stilles krav om forskningsvirksomhet ved museene, og fordi forskning dermed skal innrapporteres til bevilgende myndigheter hvert år, er det viktig å *dokumentere* forskning. Det vil si synliggjøre forskningsaktiviteten på en tydelig måte. Forskningsaktivitet dokumenteres i dag primært ved en form for *vitenskapelig publisering*.

De viktigste vitenskapelige publikasjonsformene er: Vitenskapelig artikkel, avhandling, monografi, vitenskapelig foredrag. Ved å ta i bruk et skriftlig medium bevares og tilgjengeliggjøres forskningen for et større publikum. Særlig den *vitenskapelige artikkel* er derfor egnet form for å dokumentere et avgrenset forskningsarbeid og er en form som også et vitenskapelig foredrag ofte munner ut i. En artikkels eller et kapitels vitenskapelighet dokumenteres ved publisering i *fagfelleurdert tidsskrift eller bok*. Fagfellevurderinga vurderer tekstens vitenskapelighet i innhold og form, jf. ovenfor.

Av disse grunnene er *akademisk skrivning* i dag et viktig emne å skolere mange både universitets- og museumsansatte i.

I.3 Konklusjon: Viktig for Nordlandsmuseet: Vitenskapelig publikasjon som ett av målene for all forskningsaktivitet

Et forskningsprosjekt er først avsluttet og vellykket når det er publisert (formidlet) og derved dokumentert som forskning. Både for å holde fokuset på forskning, for å sikre dokumentasjon og rapporterbarhet av denne aktiviteten, og for å sikre tilgang til forskningsresultatene i ettertid, er det viktig at *forskningsprosjekter ved Nordlandsmuseet har vitenskapelig publikasjon, fortrinnsvis i fagfelleverdert tidsskrift eller bok som ett av målene.*

Populærvitenskapelige og museumsspesifikke kanaler for publisering av fagstoff kan og bør *i tillegg til* (forut for eller i etterkant av) *en vitenskapelig publikasjon tenkes inn som mål for et forskningsprosjekt ved museet: Utstilling, installasjon, brosjyre, opplevelsesproduksjoner, katalog, foredrag, kronikk.* Disse kanalene har ofte et annet og ofte bredere publikum enn et akademisk og vitenskapelig fagmiljø. Det vil styrke en prosjektbeskrivelse å ha konkrete planer både for vitenskapelig publikasjon og for museumsrelatert / populærvitenskapelig formidling av forskningsaktiviteten man søker støtte til.

- Relevante, fagfelleverderte tidsskrifter for publisering av Nordlandsmuseets ansatte er bl.a.:

Norsk museumstidsskrift

Heimen

Edda

Norsk litteraturvitenskapelig tidsskrift

Namn og Nemne

Maal og Minne

Tidsskrift for kulturforskning

Viking

Collecium Medievale

Nordic Museology

Nordica Scandinavica

- Relevante, men ikke fagfelleverderte tidsskrifter:

Håløygminne

Ottar

Malstrøm

Årbøker

II Visjoner, strukturell forankring og retningslinjer for forskning ved Nordlandsmuseet

II.1 Visjonene for Nordlandsmuseets forskning:

- **Kvalitet foran kvantitet.** I kvalitetsbegrepet ligger blant annet: Originalitet, etterrettelighet, teoretisk bevissthet, velfungerende form
- Nasjonalt og internasjonalt anerkjent **spisskompetanse** innenfor disse temaene:
 - o **Jektefart**
 - o **Nordlands økonomiske historie i nasjonalt – internasjonalt perspektiv**
 - o **Saltens kulturhistorie inkl. samisk historie**
 - o **Saltens krigshistorie**
 - o **Hamsuns liv og forfatterskap**
 - o **Økomuseum og opplevelsesbasert formidling av kunnskap**
- Publisering på måter som når et **nasjonalt og/eller internasjonalt og akademisk publikum**
- I kontakt med **aktuell og relevant samfunnsdebatt og fagdebatt**
- **Samarbeid om kvalifisering og kunnskapsutveksling** mellom Nordlandsmuseet og relevante utdanningsinstitusjoner

II.2 Ansatte med forskning som del av sin stillingsbeskrivelse har *rett og plikt* til å forske.

Forskningsaktivitet, plan for publisering og dokumentasjon kan inngå i stillingsbeskrivelse, avtales for hvert år i arbeidsplanen til den ansatte og evalueres bl.a. i medarbeidersamtale.

II.3 Alle faglig ansatte ved Nordlandsmuseet med interesse og kompetanse for et bestemt forskningsprosjekt har *mulighet* til å få forskning inn i sin arbeidsplan får å arbeide med det i den avtalte perioden.

Hvert år settes det av en pott på budsjettet som alle ansatte kan søke på. Potten skal dekke ca. 2 månedsverk for inntil 3 ansatte. Alle ansatte kan, etter avtale med sin nærmeste leder, få del i denne potten for å arbeide konsentrert med et forskningsprosjekt. Prosjektet kan være individuelt, i samarbeid med flere ansatte, eller inkludere eksterne deltagere som får sitt arbeid dekket ved sin institusjon. Det kan være fra hele forskningsprosessen, fra søknadsskriving og innledende arbeid med innsamling og systematisering av materiale etc., til avsluttende skrivearbeid.

Summen som settes av på Nordlandsmuseets budsjett, brukes til å dekke arbeidstid / vikarmidler for inntil 3 ansatte i inntil 2 måneder.

Avdelingsleder kan ta spørsmål om bruk av forskningsbudsjett-posten og hvordan de skal utnyttes, med til styret for å gjøre vedtak der. Forskningskoordinator kan kontaktes. Det er museets direktør som disponerer denne budsjettposten.

II.4 Nordlandsmuseet skal gi økonomisk handlingsrom til ansatte for deltagelse i eksterne prosjekter. For at museet skal kunne søke på deltagelse i større, utlyste eksterne prosjekter og få tildelt eksterne midler til dette, må som regel en egenfinansiering til. Fra 2021 reserveres en sum på museets budsjett som kan brukes til dette. (Se del III).

II.5 *Ett av medlemmene i styret* har som særlig ansvarsområde å legge til rette for forskning ved museet, i samråd med forskningskoordinator, og ha medansvar for at det kan innrapporteres gode resultater hvert år til Kulturråd / departement. Minimum i en oppbyggingstid og helst permanent, så forskning ikke blir salderingspost v. museet. I perioden 2020-22 har Tone Magnussen dette ansvaret i styret.

II.6 Planverk: I lys av museets strategiske plan for 5 år, lages en plan for forskning to år framover i tid, som støtter den strategiske planen og konkretiserer og tydeliggjør emner og områder det ønskes og kreves forskning på. Utkast til en slik toårig forskningsplan skrives av forskningskoordinator (se nedenfor), på bakgrunn av strategisk plan, drøfting i forskningsgruppa (se neste avsnitt), og vedtas endelig av styret.

II.7 En forskningsgruppe etableres ved Nordlandsmuseet som består av de til enhver tid:

- Interesserte i forskning
- Ansatte med forskningskompetanse
- Ansatte som arbeider med et forskningsprosjekt

Fordi god forskning, i tillegg til real- og formalkompetanse, springer ut av genuin interesse og motivasjon hos den enkelte, er det alltid *frivillighet* forbundet med deltagelse i museets forskningsgruppe. Det er mye viktig kunnskapsarbeid som gjøres i et museum, forskning er kun en del av dette. Selv om det er en fordel at alle anlegg er representert i forskningsgruppa, er det ikke et krav, og det kan være flere deltagere fra samme anlegg.

II.7 Forskningskoordinator utnevnes av direktør innenfor 5-årsplanen. Vedkommende har forskningskompetanse og kan bruke inntil 50% av sin arbeidstid til å organisere og initiere og etter avtale selv drive forskningsaktivitet og –dokumentasjon ved museet. Vervet vil *gå på omgang* mellom anleggene og koordinator rekrutteres fortrinnsvis fra forskningsgruppas medlemmer.

Opgaver:

- Lede og kommunisere med medlemmene av forskningsgruppa
- Kontakt mellom styrerepresentant
- Ansvar for å følge opp planer, mål, tiltak og tilrettelegging ifølge museets forskningsplan
- Ta initiativ til felles forskningsaktivitet som skrivekurs, forskningsgruppemøter, fagsamlinger, workshoper m.m.
- Være ressursperson ved søknadsskriving for eksterne prosjekter det kan være aktuelt å søke på for Nordlandsmuseet eller enkeltansatte.
- Rapportere forskningsdata fra de ansatte v. museet til årsmeldinger og i Cristin.
- Fange opp og følge opp interessant kunnskapsarbeid ved museet (knyttet til formidling, forvaltning, fornying) som bør videreføres og dokumenteres som forskning

II.8 Retningslinjer for forskningsprosjekter som prioriteres ved Nordlandsmuseet.

Det som vil styrke et prosjekt / prosjektbeskrivelse:

- *Gjennomførbarhet* blant annet med henblikk på tidsramme og egen kompetanse (formal- og/eller realkompetanse)
- Beskrivelse av *tidsplan* med milepæler / delmål
- Vise nytteverdi med henblikk på museets og anleggets *øvrige kjerneoppgaver*: formidling, forvaltning, fornying. = Plan for publisering innenfor museets virksomhet
- Plan for *vitenskapelig publisering*
- Prosjektets interesse i *nasjonalt og gjerne i internasjonalt* perspektiv
- Emne og stoff som er med på å videreutvikle Nordlandsmuseets *spisskompetanse*.

- Forankring i *samling(er) og planverk* ved Nordlandsmuseet
- *Høyt faglig nivå*
- Tidligere vellykkede forskningsprosjekter (avsluttet med planlagt museumsrelatert og vitenskapelig publisering)
- *Ryddig prosjektbeskrivelse*. Disposisjon f.eks. slik:
 - o Hva det søkes om (forskningstid, eventuelt andre ressurser) og problemstilling / mål for prosjektet.
 - o Kort om forskningsområde / status – ubesvarte spørsmål – behovet for kunnskap. Egen kompetanse / erfaring / arbeid m. dette.
 - o Kort om hva som finnes av meninger og kunnskaper omkring problemstillinga – vise til kilder og faglige diskusjoner nasjonalt – internasjonalt.
 - o Drøfting av prosjektets forankring i museets faglige profil og samlinger.
 - o Formelle sider rundt forskningsprosjekt (fellesprosjekt el. individuelt; tidsrom, finansiering, faglig nettverk m.m.)
 - o Praktisk om arbeidsmåte, nødvendige fasiliteter, forskningsopphold utenfor museet, m.m.
 - o Framdriftsplan (Oppstart – avslutning; delmål i prosessen m.m.)
 - o Planer for publisering innenfor museet og vitenskapelig. Angående vitenskapelig publikasjon: Konkret hvilke(t) tidsskrift/bok/antologi man tar sikte på.
 - o Avslutningsvis: Mest mulig konkret, nøyaktig og realistisk om hvordan man ønsker å anvende frikjøpet på to måneder og eventuelt om man søker om ytterligere midler for reise m.m.

II.9 Tilrettelegging for forskning, forskningsformidling og -dokumentasjon ved Nordlandsmuseet

Retningslinjer for å sikre kvalitet ved alle faglige bidrag som kommer fra museet:

II.9.1 Kvalitetssikring og kompetansebygging. Alle prosjektsøknader, publikasjoner o.a. skal innom minst en annen kvalifisert medleser for konstruktive tilbakemeldinger.

Alt faglig, skriftlig materiale som publiseres, skal være språkvasket.

Arbeid som fagfellevurderer skal man så sant mulig si ja til og inngår i arbeidsplan hos de aktuelle ansatte, om man får forespørsel om dette. Bidrar til å styrke nettverk og synliggjøre kompetanse.

II.9.2 Faglige foredrag. Ved faglige samlinger som Nordlandsmuseet arrangerer, skal minst ett bidrag alltid være fra en ansatt v. Nordlandsmuseet.

Ansatte som deltar med paper/foredrag ved en faglig relevant konferanse, får dekket reise/opphold.

II.9.3 Kurs. Mulig å få finansiert deltagelse på MUSE-kursene i Bergen (reise, opphold, arbeidstid). Dette tar den enkelte ansatte opp med sin nærmeste leder.

Kurs i akademisk skriving bør arrangeres med jevne mellomrom for museets ansatte lokalt, gjerne i samarbeid med Museumsforbundet, Nord universitet, og/eller andre konsoliderte museer i regionen.

Nordlandsmuseet ser på mulighetene i å arrangere kurs i å skrive gode søknader om ekstern forskningsfinansiering.

II.9.4 Lønnskrav. Akademisk publisert forskning kan brukes som argument for lønnskrav.

Konstituering som konservator / førstekonservator NMF kan brukes som argument for lønnskrav.

II.9.5 Stillingsbeskrivelser og arbeidsplan. Forskerkompetanse bør inngå som kriterium ved ansettelse i en del faglige stillinger (= forskning som del av stillingsbeskrivelse). Spørsmål om forskerkompetanse må vurderes individuelt. Søker med en Ph.D. er en indikasjon, men ikke en garanti i seg selv for at vedkommende har forskerkompetanse. Også forskertalenter med mastergrad må vurderes.

II.9.6 Krav om forskningsdokumentasjon. Alt utført, omfattende kunnskapsarbeid i forbindelse med utstilling og annen museumsformidling skal ordnes og legges til rette for egen eller andres videre forskning på materialet.

II.9.7 Ph.D.-grad. Det er ved Nordlandsmuseet interesse og mulighet for at ansatte kan få integrert et Ph.D.-løp en periode i sin ansettelse. Emnet for et Ph.D.-prosjekt må være tydelig innenfor Nordlandsmuseets faglige interesser og profil. Betingelser avtales nærmere i hvert enkelt tilfelle.

III Forskning ved Nordlandsmuseet 2021-22.

III.1 Overordnet mål:

Styrke strukturer og rutiner som fremmer god forskning ved Nordlandsmuseet.

Utvikle videre, dokumentere og sertifisere forskningskompetanse ved museet.

Etablere kontakter og gode erfaringer med fagmiljø v. universitet og forskningscentre for relevante samarbeidsprosjekt.

III.2 Delmål:

- Nordlandsmuseets budsjett 2021-22: Inneholder budsjettpost for frikjøp for forskning.

- Nordlandsmuseets budsjett 2021-22: Inneholder en sum avsatt for deltagelse v. konferanser for ansatt m. paper/foredrag.

- Nordlandsmuseets budsjett 2021-22: Inneholder reservert budsjettsum for egenandel v. eksterne forskningsprosjekter.

- Forskningsdokumentasjon knyttet til *jektefarts-tematikk* prioriteres i perioden 2021-2022. Det er nedlagt et betydelig kunnskapsarbeid og forskningsaktivitet knyttet til utvikling og åpning av jektefartsmuseet i 2019.

- Publisering av artikler som dokumenterer forskningsarbeid og datainnsamling som allerede er gjort.

- Ha publisert 6 fagfelleverderte artikler 2021-22. Minst én: på engelsk, og minst én er publikasjon i et nordisk tidsskrift.
- Minimum ett møte hvert halvår, i forskergruppa. Kan være digitalt møte. Avtales og organiseres av forskningskoordinator.
- Sertifisering til konservator eller førstekonservator NMF av minst 1 ansatt ved Nordlandsmuseet. Søknad september hvert år.
- Forskningsregistreringssystemet Cristin etablert og innarbeidet for Nordlandsmuseets ansatte.

III.3 Planer for forskning 2021-22

Emne «Jektefart» og «Økonomisk historie Nordland»

Erika Søfting:

(Alle kan nok ikke realiseres, men målet er å gjøre flere av disse i løpet av 2021-2022.)

1 Jekta Anna Karoline, en museumshistorie. Artikkel til publisering i for eksempel museumstidsskriftet. Fellesprosjekt Erika og Petter. Musealisering, restaurering og formidling av jekta Anna Karoline. Museologi og konserveringsideologi, knyttet til bevaring av fartøy og båter.

Datainnsamling kommet langt, systematisering kommet ganske langt, skriving i gang. Framdriftsplan: Skriving i desember/januar. Publisering i løpet av 2021.

2 Jekteleia og loggene. En artikkel basert på tilgjengelige kilder om jekteleia. Loggbøker fra jekteseilaser pluss kart med leia inntegnet. Hva kan disse kildene fortelle oss om hvor jekteleia gikk, hvilke utfordringer man møtte under jekteseilas, og hvilke vurderinger styrmannen tok i forhold til navigering og risikovurderinger. Eventuelt som samarbeid med Ann Kristin Klaussen, kan bygge på katalogen til «På tokt med Zahl».

Datainnsamling kommet godt i gang. Analyser ikke i gang.

3 Kjerringøy, bok/hefte. Kjerringøy handelssted, historien, menneskene, byggene. En kort og populær bok, rikt illustrert, om Kjerringøy handelssteds historie. Har vært behov for lenge lenge, og det er på tide å få gitt ut noe sånt. Kan bli en populær salgsvare også.

4 COST Action- nettverksprosjekt. Samarbeid med Nord Uni. Forskning i arkiv, tur til Lübeck. Erika og Edda Frankot på UiN er proposers til nettverket. Arena for samarbeid og finansiering av utveksling/nettverksbygging.

5 Lituanian sea museum, EØS midler prosjekt. Formidlingsorientert prosjekt, men kan ha rom for noe kunnskapsutvikling? Vi har signert letter of intent, venter på svar på søknad i løpet av nyåret.

6 Tørrfiskeksport, forskningsprosjekt i samarbeid med Museum Nord og eventuelt Helgeland og museum Midt. Forespørsel om samarbeidsprosjekt fra MN, initiativ fra Marion Fjelde Larsen.

7 Bidrag til bok/hefte om kystens byggeskikk. Hefte under planlegging, skal utgis som en del av serien fra nettverk for kyst- og fiskerimuseene. Mulig kapittel/avsnitt aktuelt fra oss.

8 Artikkel om rorbuer og fiskevær. Samarbeid med Kristin Kjønnsø, Museet Midt, Ann Kristin Klausen, Helgeland museum, og Kristine Moltu eller Marion Fjelde Larsen, Museum Nord. Rorbuer og fiskevær fra Trøndelag til Vesterålen. Byggeskikk og kultur. Norges første landsbyer? Fiskeværene var møteplasser og smeltedigler. Særlig i de store sesongfiskeriene møttes folk fra store deler av kysten, og nye kontakter ble knyttet. Næringslivet blomstret, og det var mye som var til salgs i et fiskevær i sesongen. Bakerier, brennevinssalg, omreisende m.m.

9 Historien om et kulturmiljø. Kjerringøy handelssteds bygnings- og restaureringshistorie. Planlagt artikkel til Heimen, om kilder til kunnskap om bygningshistorikk, og om kulturminnevernets ulike restaureringsregimer fra 30-tallet til i dag. Tidsramme 6 måneder, arbeidstid 6 ukesverk. Artikkelen kan også omskrives til temahefte/bok til salg i museumsbutikken på Kjerringøy.

Emne «Hamsuns liv og forfatterskap»

Alvhild Dvergsdal:

1 To artikler om: Knut Hamsun og Henrik Wergeland. Flere koblinger enn man skulle tro, som kan bidra til å vinkle begge forfattere på litt nye måter. Fagfelleurdert publisering.

2 Data og innsamling i forbindelse med utvikling av ny utstilling på Hamsunsenteret, knyttet til tematikk «Hamsun som moderne forfatter.»

Emne «Saltens kulturhistorie».

Oscar Berg:

Bok i samarbeid med Viggo Eide, om gate og veinavn i Bodø. Det gamle byområdet til og med Rønvika og Bodøsjøen. Viggo skriver om veinavn i den øvrige del av gamle Bodin.

Helge Seim:

Forsker på «Tjyv-Henrik». Mål: Artikler og foredrag om emnet.